

Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Навчально-науковий інститут права та політології
РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ (СИЛАБУС)

**Актуальні проблеми дослідження політичних
інститутів та процесів**
Освітньо-наукова програма «Політологія»

Галузь знань
С Соціальні науки,
журналістика, інформація та
міжнародні відносини
Спеціальність
С 2 «Політологія»
Освітній рівень
Доктор філософії

**Назва кафедри
та викладач /
викладачі**

Кафедра політичних наук
Викладач: Новакова Олена Вікторівна
Інформація про викладача на сайті факультету: <https://shf.udu.edu.ua/pro-fakultet/spivrobotnyky/spivrobotnyky/vykladach-24>
E-mail: o.v.novakova@udu.edu.ua

**I. Основна
мета/цілі
навчання**

Мета - формування у аспірантів системного, критичного та методологічно обґрунтованого розуміння сучасних політичних інститутів і процесів, а також оволодіння сучасними теоретичними підходами та дослідницькими інструментами їх аналізу в умовах трансформації політичних систем. **Цілі навчання:** поглиблення теоретичних знань про природу, функції та еволюцію політичних інститутів; аналіз сучасних політичних процесів у національному, регіональному та глобальному вимірах; ознайомлення з провідними дослідницькими парадигмами сучасної політичної науки; розвиток навичок критичного аналізу наукових джерел і політичних практик; формування дослідницьких компетентностей, необхідних для підготовки дисертаційної роботи.

**II. Місце
навчальної
дисципліни в
освітній
програмі**

Навчальна дисципліна обов'язкова
Цикл дисциплін спеціальної підготовки
Шифр у навчальному плані: СП 02

III. Обсяг навчальної дисципліни	<i>Форма навчання</i>	Очна (денна/вечірня)	Заочна
	<i>Кількість кредитів</i>	4	4
	<i>Загальна кількість годин</i>	120	120
	<i>Лекційні заняття</i>	12	4
	<i>Семінарські/практичні заняття</i>	40	8
	<i>Самостійна робота</i>	68	108
IV. Короткий зміст навчальної дисципліни	Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні засади дослідження політичних інститутів. Тема 1. Політичні інститути як об'єкт політичної науки Тема 2. Класичний та неоінституціоналізм Тема 3. Методологія дослідження політичних інститутів Змістовий модуль 2. Актуальні політичні процеси та їх інституційний вимір Тема 4. Політичні режими та інституційні трансформації Тема 5. Вибірчі системи та партійні інститути Тема 6. Політичне управління та публічна влада Змістовий модуль 3. Глобальні та регіональні політичні процеси Тема 7. Глобалізація та трансформація політичних інститутів Тема 8. Конфлікти, кризи та інституційна стійкість Тема 9. Цифровізація та нові форми політичної участі Детальна інформація з навчальної дисципліни викладена на освітній платформі Moodle: https://dle.edu.ua/course/view.php?id=822		
V. Результати навчання	РН02. Вільно презентувати та обговорювати з фахівцями і нефахівцями результати досліджень, наукові та прикладні проблеми політичних наук державною та іноземною мовами, оприлюднювати результати досліджень у провідних наукових виданнях. РН03. Розробляти та реалізовувати наукові та/або прикладні проєкти, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язувати значущі наукові та технологічні проблеми політичних наук з врахуванням етичних, соціальних, економічних та правових аспектів. РН05. Планувати і виконувати емпіричні та/або теоретичні дослідження з політичних наук та дотичних міждисциплінарних напрямів з використанням сучасних інструментів та дотриманням норм професійної і академічної етики. РН07. Застосовувати сучасні інструменти і технології пошуку, оброблення та аналізу інформації, зокрема статистичні методи аналізу даних великого обсягу та/або складної структури, спеціалізовані бази даних та інформаційні системи.		

VI. Порядок та критерії оцінювання

Форми і методи поточного контролю

Поточний контроль	опитування (усні й письмові), доповіді, реферати, творчі роботи (презентації ,дослідницькі проєкти), онлайн-тести.
Підсумковий контроль	Іспит у 2 семестрі

Система оцінювання знань аспірантів з дисципліни включає поточний, модульний та підсумковий контроль знань. Поточний контроль здійснюється протягом семестру під час проведення лекційних, семінарських занять. Модульний контроль проводиться з урахуванням даних поточного контролю за відповідний модуль і має на меті оцінку результатів знань здобувача після вивчення матеріалу з логічно завершеної частини дисципліни – змістового модуля. Підсумковий контроль проводиться у формі заліку чи іспиту, визначеного робочим навчальним планом у терміни, передбачені графіком навчального процесу. Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання навчальних досягнень здобувачів за семестр, що визначає рівень загального розуміння логіки курсу, умінь синтезувати набуті знання, і передбачає перевірку оволодіння здобувачами програмним матеріалом навчальної дисципліни в цілому та сформованості відповідних знань, умінь, навичок і набутих компетентностей як результатів опанування навчального курсу.

На початку вивчення навчальної дисципліни здобувача повідомляють про наявність робочої навчальної програми (силабусу), про кількість змістових модулів, зміст, форми проведення контролю та критерії їх оцінювання. При поточному контролі оцінці підлягають: рівень знань, умінь і навичок аспірантів, продемонстрований у відповідях і виступах; активність при обговоренні питань; результати виконання завдань самостійної роботи тощо.

Семестровий екзамен – це форма підсумкового контролю рівня оволодіння здобувачем програми навчальної дисципліни за семестр, що проводиться як контрольний захід під час екзаменаційної сесії. При підсумковому семестровому контролі у формі екзамену підсумкова оцінка за опанування курсу визначається як сума результатів поточного та підсумкового оцінювання (екзамену). Зокрема, за виконання завдань поточного контролю здобувач може набрати 0-60 балів, за виконання завдань підсумкового контролю (екзамену) – 0-40 балів, так що максимальний загальний бал оцінювання складає 100 балів. Результати поточної успішності враховуються, якщо здобувач вищої освіти набрав 35 і більше балів, в іншому разі він не допускається до складання екзамену і має пройти повторно вивчення курсу.

Якщо навчальна дисципліна вивчається протягом 2-х і більше семестрів з підсумковим контролем у формі екзамену, то в підсумковій оцінці враховуються середній бал за результатами поточної успішності в усіх семестрах, в яких вивчалася навчальна дисципліна, та результати екзамену. Зокрема, успішність в усіх семестрах оцінюється від 0 до 100 балів.

Якщо здобувач вищої освіти не з'явився на екзамен або залік, у відомості обліку успішності навпроти його прізвища поряд з результатом поточної успішності в колонці «Оцінка за екзамен» робиться запис - «не з'явився». Якщо здобувач не з'явився з поважної причини, він складає підсумковий семестровий контроль викладачу в порядку, визначеному деканом факультету/директором інституту.

Якщо за результатами підсумкового семестрового контролю здобувач одержав незадовільну оцінку, у нього виникає академічна заборгованість з цієї навчальної дисципліни, яку можна ліквідувати повторно склавши семестрову атестацію до початку наступного навчального семестру у визначені деканом факультету/директором інституту терміни. Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної навчальної дисципліни: перший раз викладачу, другий – комісії,

---

яка створюється за розпорядженням декана факультету/директора інституту у складі: завідувача кафедри, викладача, який проводить заняття з цього освітнього компонента, та викладача освітнього компонента, який не проводить заняття в цій групі.

Якщо здобувач не погоджується з оцінкою підсумкової атестації, він може в день оголошення результатів подати в дирекцію/деканат апеляційну заяву. Наступного дня проводиться засідання апеляційної комісії. Про порядок складання екзаменів, перескладання і оскарження результатів див. Положення про організацію освітнього процесу в УДУ імені Михайла Драгоманова

Критерії оцінювання

Під час усних відповідей:

- повнота розкриття питання; • логіка викладення, культура мовлення; • впевненість, емоційність та аргументованість; • використання основної та додаткової літератури (підручників, навчальних посібників, журналів, інших періодичних видань тощо); • аналітичні міркування, вміння робити порівняння, висновки.

Під час виконання письмових завдань:

- повнота розкриття питання; • цілісність, систематичність, логічна послідовність, вміння формулювати висновки; • акуратність оформлення письмової роботи; • підготовка матеріалу за допомогою комп'ютерної техніки (комп'ютерних технологій), різних технічних засобів (плівок, слайдів, приладів, схем тощо).

Рівень відповідності критеріям

Творчий рівень (90 – 100 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни повністю, вільно володіє навчальним матеріалом, успішно і креативно розв'язує завдання різних видів складності, аргументовано висловлює свої думки, займається самоосвітою, може брати активну участь в наукових проєктах і конкурсах.

Високий рівень (80 – 89 балів). Здобувач виконав програму навчальної дисципліни в повному обсязі, володіє навчальним матеріалом у межах програми навчальної дисципліни, виконав завдання до кожної теми, проте у відповідях допускає деякі неточності.

Достатній рівень (70 – 79 балів). Здобувач виконав програму в повному обсязі, але нерівномірно володіє навчальним матеріалом, здатний його аналізувати, проте не може сформулювати висновки досить ґрунтовно.

Задовільний рівень (65 – 69 балів). Здобувач загалом виконав програму, але більшість тем засвоїв поверхово.

Низький рівень (60 – 64 балів). Здобувач засвоїв теми з навчальної дисципліни, але дуже поверхово, володіє навчальним матеріалом на елементарному рівні і фрагментарно, не може самостійно викласти зміст більшості питань курсу.

Незадовільний рівень:

35 – 59 балів з можливістю повторного складання. Здобувач частково виконав програму, не засвоїв більшості тем програми курсу, володіє елементарними знаннями з навчальної дисципліни, не вміє логічно, послідовно, грамотно висловлювати думку;

0 – 34 балів з обов'язковим повторним вивченням навчальної дисципліни. Здобувач не виконав більшості завдань програми, не володіє навчальним матеріалом.

VII. Політика курсу

Політика навчальної дисципліни ґрунтується на засадах академічної доброчесності та визначається системою вимог, які ставляться до здобувачів вищої освіти в УДУ імені Михайла Драгоманова.

Консультації проводяться за графіком консультацій кафедри. Про потребу в консультації здобувач повідомляє напередодні. Обсяги, терміни і порядок відпрацювань: відпрацювати пропуски здобувач може в години консультацій; доскласти/перескласти завдання може протягом двох тижнів після пари, на якій воно мало бути зараховане; за доскладання й перескладання робіт (якщо здобувач не наводить поважних причин порушення вимог) оцінка за роботу може бути знижена. Особливості оцінювання. Максимальні бали за виконання робіт здобувачами: опитування (усне, письмове) – 5 балів; участь у дискусії, обговоренні – 5 балів; реферативні повідомлення – 5 балів; доповіді – 10 балів; підготовка і презентація реферату – 15 балів; науково-творчі роботи – 20 балів, онлайн тести – 20 балів.

*Здобувачам можуть зараховуватися бали за неформальну освіту (участь у професійних семінарах, вебінарах, тренінгах тощо) з відповідних тем курсу (замість окремих видів практичної чи самостійної роботи з курсу). Для цього здобувачі мають представити сертифікат учасника/учасниці і підготувати короткий звіт-аналіз опрацьованих питань.

VIII. Основні інформаційні ресурси

1. Адаптивні зміни політичного поля України в умовах війни : монографія / за ред. О. О. Рафальського, О. М. Майбороди. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 672 с.
  2. Гапоненко В.А. Система інституційних чинників політичної демократизації в Україні: Монографія. К. КНЕУ. 2020. 311с.
  3. Зеленько Г.І. Кризи політичного розвитку в Україні: причини та зміст // Політичні дослідження. 2021. № 2. С. 33-61.
  4. Кондратенко О. Ю. Україна у світових рейтингах демократії : монографія. Київ : ІПіЕнД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 176 с.
  5. Мацієвський Ю. В. У пастці гібридності: зигзаги трансформацій політичного режиму в Україні (1991-2014). Чернівці: Книги – XXI. 2016. 552 с.
  6. Новакова О.В., Пашина Н.П. Політичні процеси та політичні відносини – К.: Вид-во НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2016. - 359 с.
  7. Новакова О.В. Комунікативні аспекти формування довіри до влади // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 22. Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. Випуск 26: збірник наукових праць. К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. С. 31-36.
  8. Новакова О.В., Пашина Н.П. Комунікативна еволюція політичних інститутів як умова переходу від патримоніальних до сучасних суспільств. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін, 2020. Вип.29. С.5-13.
  9. Новакова О.В. Розвиток місцевого самоврядування як чинник стійкості українського суспільства в умовах російської військової агресії. Науковий часопис НПУ імені МП Драгоманова. Серія 22: Політичні науки та методика викладання соціально-політичних дисциплін. 2023. Вип.33.
  10. Політична наука в Україні 1991-2016: у 2 т. / редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – Київ: Парлам. вид-во. – Т. 1: Політична наука: західні тренди розвитку й українська специфіка / [відп. ред. і упоряд. М. Кармазіна]; редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – 2016. – 656 с.
-

-
11. Політична наука в Україні 1991-2016: у 2 т. / редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – Київ: Парлам. вид-во. – Т. 2: Теоретико-методологічні засади і концептуальні підсумки вітчизняних досліджень / [відп. ред. і упоряд. О. Майборода]; редкол.: О. Рафальський (голова) та ін. – 2016. – 704 с.
  12. Політична думка ХХ – початку ХХІ століть: методологічний і доктринальний підходи : підручник : у 2-х т. / за заг. ред. Н. М. Хоми ; [Т. В. Андрущенко, О. В. Бабкіна, В. П. Горбатенко та ін.]. Львів : «Новий Світ-2000», 2017. Т. 2. 535 с.
  13. Політична система України: конституційна модель та політичні практики : монографія / кол. авт.: Зеленько Г. І. (кер., наук. ред.) та ін. Київ : ППІЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2023. 536 с
  14. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с.
  15. Пояркова Т.К. Кризовий синдром модернізації незалежної України: причини виникнення та засоби подолання: Монографія. Суми: Університетська книга. 2015. 355с.
  16. Романюк А. С. Політичні інститути країн Центрально-Східної Європи : порівняльний аналіз / А. С. Романюк, В. С. Литвин, Н. В. Панчак-Бялоблоцька ; за заг. ред. А. С. Романюка. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 462 с.
  17. Гантінгтон С. Політичний порядок у мінливих суспільствах. К.: Наш формат. 2019. 581с.
  18. Фукуяма Ф. Витоки політичного порядку. Від прадавніх часів до Французької революції. К.: Наш формат, 2018. 607с.
  19. Фукуяма Ф. Політичний порядок і політичний занепад. Від промислової революції до глобалізації демократії. К.: Наш формат. 2019. 562с.
  20. O'Donnell G.O. Transitions, Continuities and Paradoxes // Sc.Mainwaring, G.O'Donnell and A. Valenzuela, Issues in Democratic Consolidation: The New South American Democracies in Comparative Perspective, Notre Dame, 1992. p.18.
  21. Linz Z., Stepan A. Problems of Democratic Transformation and Consolidation – South Europe, South America, Post-Communist Europe. – Baltimore: The Johns Hopkins University Press, 1996. 480p.
  22. Linz Juan Jose. Totalitare und autoritare Regime / Raimund Kramer (hrsg.). В. : Berliner Debatte Wiss.- Verl., 2000. 311p.
  23. Novakova O.V., Balatska O.B., Karchevska O.V. Political Extremism in Modern Democratic Transformations. Vol. 39, Núm. 70 (2021), pp. 504-523. Cuestiones Políticas Esta. Revista es en Web of Science Group: SSN / eISSN: 0798-1406.
  24. Rice C. Democracy: Stories from the Long Road to Freedom. New-York. Twelve. 2017. 496 p. URL: https://books.google.com.ua/books?id=nm1CDwAAQBAJ&printsec=frontcover&hl=uk&source=gbs_ge_summary_r&cad=0#v=onepage&q&f=false

Інтернет-ресурси:

1. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
  2. Наукова бібліотека УДУ імені Михайла Драгоманова. URL: <https://lib.udu.edu.ua/>
  3. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого. URL.: <https://nlu.org.ua/>
  4. Фонд «Демократичні ініціативи» ім. Ілька Кучеріва. URL: <http://dif.org.ua/ua/>
  5. Українське демократичне коло. URL: <http://polityka.in.ua/info/404.htm>
-

-
6. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://kiis.com.ua/ua/news/view-86.html>
  7. Офіційний сайт Президента України. URL: <https://www.president.gov.ua/>
  8. Офіційний сайт Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>
  9. Офіційний сайт Урядовий портал. URL: <https://www.kmu.gov.ua/ua>
  10. Офіційний сайт Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. URL: <http://www.ipiend.gov.ua/>
  11. EuroBarometer. URL: http://ec.europa.eu/public_opinion/index_en.htm
  12. European Values Study (EVS). URL: <http://www.europeanvaluesstudy.eu>
  13. Foreign Affairs <http://www.foreignaffairs.org/>
  14. Foreign Policy in Focus <http://www.fpif.org/>
  15. Foreign Policy <http://www.foreignpolicy.com>
  16. Freedom in the world 2018: erosion of freedom intensifies. Populists and Autocrats: The Dual Threat to Global Democracy. URL: <https://freedomhouse.org/report/freedomworld/freedom-world-2018>

Обговорено та затверджено на засіданні кафедри політичних наук (протокол № 2 від 18.09.2025 р.)